

YEREL YÖNETİMLERDE OYUNA GELİNMEMELİ

Aydınlık Gazetesi, 18 Mart 2014

Yıldırım Koç

Yerel yönetim seçimleri gündemde. Dikkatle tartışılması gereken konuların başında da yerel yönetimlerin görevleri geliyor.

Birinci soru, hangi hizmetlerin kamu eliyle sürdürülmesi gerektiğidir.

İkinci soru, bu kamu hizmetlerinin ne kadarının merkezi hükümet, ne kadarının yerel yönetimler tarafından yerine getirilmesi gerektiğidir.

Her iki soru da Türkiye'nin geleceği açısından son derece önemli.

Özelleştirme dalgasının yaklaşık 30 yıldır sürdüğü koşullarda kamu hizmetleri büyük darbe yedi. Kamu hizmetlerinin giderek artan bölümü özelleştirildi. Ancak yine de birçok kamu hizmeti devlet eliyle yerine getiriliyor.

Öncelikli talebimiz, özelleştirilen hizmetlerin yeniden kamu hizmeti haline getirilmesidir.

Peki, bu kamu hizmetlerinin hangileri merkezi hükümet (Bakanlıklar), hangileri de yerel yönetimler (belediyeler ve il özel idareleri) tarafından yerine getirilecek?

Bu kadar önemli mi bu soru?

Evet, gerçekten bu kadar önemli.

Önce geçmişe bir bakalım.

1921 Anayasasında Yerel Yönetimler Ön Planda

1921 yılı Ocak ayında kabul edilen Anayasamızın 11. maddesinde kamu hizmetlerinin çok büyük bir bölümünün yerel yönetimler eliyle yapılması anlayışı kabul edilmişti. İlgili madde şöyleydi:

“Madde 11- Vilâyet mahalli umurda manevi şahsiyeti ve muhtariyeti haizdir. Harici ve dahili siyaset, şer’i adlî ve askeri umur, beynelmilel iktisadî münasebat ve hükûmetin umumi tekâlifî ile menafii birden ziyade vilâyata, şâmil hususat müstesna olmak üzere Büyük Millet Meclisince vaz edilecek kavanin mucibince evkaf, Medaris, Maarif, Sıhhiye, İktisat, Ziraat, Nafia ve Muaveneti içtimaiye işlerinin tanzim ve idaresi vilâyet şûralarının salâhiyeti dahilindedir.”

1921 yılı Mart ayında başlayan Koçgiri Ayaklanması sonrasında 1924 yılında kabul edilen yeni Anayasada bu anlayış değiştirildi; bu hizmetlerin büyük bölümü merkezi hükümet tarafından yerine getirilmeye başlandı.

AKP'nin Girişimleri ve PKK'nın Talepleri

AKP iktidara geldikten kısa bir süre sonra, 2003 yılı Nisan ayı başlarında beş tasarı-taslak hazırladı. Bu tasarılar-taslaklar şunlardı:

- Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı
- Belediye Kanun Taslağı
- Büyükşehir Kanun Taslağı
- İl Özel İdaresi Kanun Taslağı
- Belediye ve İl Özel İdaresi Gelirleri Kanun Taslağı.

Bu tasarı ve tasarlarda öngörülen düzenlemeler, eğitim ve sağlık başta olmak üzere kamu hizmetlerinin hemen hemen tümünün yerel yönetimlere devredilmesine yol açacaktı.

Gündeme getirilen tepkiler sonrasında, eğitim hizmetleri kapsam dışına çıkarıldı. TBMM 2004 yılında 5227 sayılı Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanunu kabul etti. Ancak Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, bu kanunu, bir daha görüşülmek üzere TBMM Başkanlığı'na iade etti.

Bölücü terör örgütünün demokratik özerklik talepleri ile bu metinlerde öngörülen düzenleme büyük ölçüde örtüşüyordu.

Kamu hizmetlerinin hangilerinin merkezi hükümet, hangilerinin yerel yönetimler tarafından yerine getirileceğine ilişkin değerlendirmeler, Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter devlet yapısının bütünlüğü dikkate alınarak yapılmalıdır.

Milletleşme sürecinde kamu hizmetlerinin merkezi hükümet eliyle sağlanmasının belirleyici önemi vardır. İnsanların kulluktan tam olarak kurtarılmadığı koşullarda, kamu hizmetlerinin yerel yönetimler aracılığıyla yerine getirilmesi, çağdışı yerel güç odaklarının ve bölücülüğün güçlenmesine katkıda bulunabilir.